<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgements in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અહેવાલ યોગ્ય

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં

દિવાની અપીલીય હકૂમત

દિવાની અપીલ નં. ૬૯૦૨ ઓફ ૨૦૨૧

(સ્પેશ્યલ લીવ પીટિશન (સી) નં.૫૩૧૧ ઓફ ૨૦૧૯માંથી ઉદ્ભવેલ)

કુર્બાન અન્સારી ઉર્ફે કુર્બાન અલી અને અન્ય ..... અપીલકર્તા (ઓ)

વિરુદ્ધ

શ્યામ કિશોર મુર્મુ અને અન્ય .... સામાવાળા (ઓ)

ચુકાદો

<u>ન્યાયમૂર્તિ આર. સુભાષ રેડ્ડી</u>

૧. પરવાનગી આપવામાં આવી.

૨. રાંચી ખાતેની ઝારખંડ હાઈકોર્ટ સમક્ષની એમ.એ. નં. ૬૬/૨૦૧૧ના અપીલકર્તાઓ–મૂળ દાવેદારો દ્વારા સદર મેટરના

તા.૦૩.૦૮.૨૦૧૮ના ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ થઈને આ દિવાની અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ છે.

૩. આ અપીલના ફેંસલા માટે આવશ્યક હકીકતો ટૂંકમાં એવી છે કે તા. ૦૬/૦૯/૨૦૦૪ના રોજ, જ્યારે અપીલકર્તાઓ–મૂળ દાવેદારોનો દીકરો એટલે કે, ધોરણ–૨માં અભ્યાસ કરતો આશરે ૭ (સાત) વર્ષનો છોકરો ઈબ્રાન અલી, તેના નાના–નાનીના ઘરની સામે રસ્તાની બાજુમાં ઊભો હતો, ત્યારે એક મોટરસાઈકલ તેને અથડાવાથી તેને ગંભીર ઈજા પહોંચી હતી અને પરિણામે તેનું મૃત્યુ થયું હતું. આ વાહન શ્રી સુનિલ ગુરુમ દ્વારા ચલાવવામાં આવી રહ્યું હતું અને તેની માલિકી સામાવાળા નં.૧ની હતી તેમજ સામાવાળા નં.૨ પાસે આ વાહનનો વીમો ઉતરાવેલ હતો.

૪. આ અકસ્માતમાં દાવેદારોના બાળકનું મૃત્યુ થયું હોવાથી તેમણે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(ક) હેઠળ વળતરની માગણી કરતી ક્લેમ પિટીશન દાખલ કરી હતી. મોટર એક્સિડન્ટ્સ ક્લેઈમ્સ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ, દાવેદારોનો કેસ હતો કે અકસ્માત ગુનાહિત મોટરસાઈકલના ચાલકની ઉતાવળ અને બેદરકારીથી ચલાવવાને કારણે થયો છે; અકસ્માત સમયે મરણજનાર છોકરાની ઉંમર માત્ર ૭ વર્ષની હતી અને તે ધોરણ–૨માં અભ્યાસ કરતો હતો. ટ્રિબ્યુનલે રેકોર્ડ પરના મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓની મૂલ્યાંકન કરીને, એવા નિષ્કર્ષ પર આવેલ

છે કે અકસ્માત મોટરસાઇકલના ચાલક એટલે કે સુનિલ ગુરુમની ઉતાવળ અને બેદરકારીથી ચલાવવાને કારણે થયેલ છે.ટ્રિબ્યુનલે, મરણજનારની નોશનલ આવક રૂ.૧૫,૦૦૦/– પ્રતિવર્ષ પ્રમાણે ધ્યાનમાં લેતા, '૧૫' ગુણક લાગુ કરીને, ચુકાદાની તારીખથી વાર્ષિક ૬ ટકા વ્યાજ સહિત રૂ.૨,૨૫,૦૦૦/–નું વળતરનો આદેશ કરેલ હતો. ગુનાહિત મોટરસાઇકલના ચાલક શ્રી સુનિલ ગુરુમની પાસે અકસ્માતના સમયે માન્ય ડ્રાઇવિંગ લાઇસન્સ ન હોવાથી ટ્રિબ્યુનલે સામાવાળા નં.૨–વીમા કંપનીને દાવેદારોને વળતર ચૂકવવા અને સદર રકમ વાહનમાલિક પાસેથી વસૂલવા નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૫. રાંચી ખાતે ઝારખંડની ઉચ્ચ નયાયાલય સમક્ષ, પૂરક બેદરકારીની દલીલ કરી, વીમા કંપનીએ એમ.એ. નં.૧૧૫/૨૦૧૧ દાખલ કરેલ અને દાવેદારોએ વળતર વધારવા માટે એમ.એ. નં.૬૬/૨૦૧૧ દાખલ કરેલ.

૬. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા, ઉચ્ચ ન્યાયાલયે વીમા કંપની દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલને રદ્દ કરેલ અને અંતિમ સંસ્કારના ખર્ચ માટે વધુ રૂ.૧૫,૦૦૦/–ની રકમ આપીને દાવેદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલને અંશતઃ મંજૂર કરેલ. આમ, એવું ઠરાવવામાં આવેલ કે અપીલકર્તાઓ દાવા અરજી દાખલ કર્યાની તારીખથી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ વ્યાજ સાથે વળતર પેટે રૂ.

૨,૪૦,૦૦૦/– ની રકમ મેળવવા હકદાર છે.

૭. અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.એન. ભટ અને સામાવાળા નં.૨ – વીમા કંપની તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી વી.એસ. ચોપરાને સાંભળ્યા.

૮. અપીલકર્તાઓ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ. એન. ભટ્ટે મુખ્યત્વે દલીલ કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ વળતર નીચલા સ્તરે છે અને તે ન્યાયી અને યોગ્ય નથી. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની અનુસૂચિ–૨ મુજબ મરણજનારની વાર્ષિક રૂ.૧૫,૦૦૦/– આવક ધારીને વળતર આપવામાં આવ્યું હતું, જે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(ક) હેઠળ કરવામાં આવેલા દાવાઓને લાગુ પડે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે રૂ. ૧૫,૦૦૦/– ની અંદાજીત આવક વર્ષ–૧૯૯૪ની શરૂઆતની જ નક્કી કરવામાં આવી હતી અને જાણે કેમ, આ અદાલત દ્વારા વારંવારના દિશાનિર્દેશો આપેલ હોવા છતાં કોઈપણ ફેરફાર વિના સદર રકમ આ કાયદામાં ચાલુ રાખવામાં આવેલ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે, સરકાર તરફે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(ક)(૩) હેઠળની જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને વર્ષ–૧૯૯૪માં નિયત કરવામાં આવેલ અનુસૂચિ–૨માં ફેરફાર કરવો અનિવાર્ય હતો, છતાં તે સને–૧૯૮૮વાળી સ્થિતીએ

ચાલુ રહેલ છે. આમ, એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે નોશનલ રકમ મુકરર કરવામાં, જીવનનિર્વાહમાં થયેલા વધારાને ધ્યાને લેવો રહ્યો. અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે તેમની દલીલોના સમર્થનમાં, **પુટ્ટમ્મા અને અન્ય વિ. કે. એલ. નારાયણ રેડ્ડી અને અન્ય** [(૨૦૧૩) ૧૫–એસસીસી–૪૫], **આર. કે. મલિક અને અન્ય વિ. કિરણ પાલ અને અન્ય** [(૨૦૦૯) ૧૪–એસસીસી–૧] અને **કિશન ગોપાલ અને અન્ય વિ. લાલા અને અન્ય** [(૨૦૧૪)૧–એસસીસી–૨૪૪] ના કેસમાં આ અદાલતે આપેલ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખેલ છે.

૯. બીજી તરફ, સામાવાળા નં.૨ – વીમા કંપની તરફે વિદ્વાન વકીલશ્રી વી. એસ. ચોપરાએ રજુઆત કરેલ છે કે ઉચ્ચ અદાલતના વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું કોઈ કારણ નથી અને તેમણે **રાજેન્દ્ર સિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ નેશનલ ઈન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ અને અન્ય** [(૨૦૨૦) ૭–એસસીસી–૨૫૬] ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખેલ છે.

૧૦. પક્ષકારો વતી વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને સાંભળ્યા બાદ, અમે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને રેકોર્ડ પર આવેલી અન્ય વિગતોનો અભ્યાસ કર્યો છે.

૧૧. ક્લેઇમ તે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(૬) હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો અને મરણજનાર બાળક કમાતો સભ્ય

ન હતો અને તેથી ટ્રિબ્યુનલે વળતર નક્કી કરવાના હેતુ માટે અનુસૂચિ–૨ અનુસાર નોશનલ આવક ધ્યાને લીધેલ છે. ટ્રિબ્યુનલે ગુણક '૧૫' લાગુ કરીને વાર્ષિક રૂ.૧૫,૦૦૦/– ના દરે મરણજનારની નોશનલ આવક ગણીને, નિર્ભરતાની ખોટ માટે રૂ. ૨,૨૫,૦૦૦/– ચુકાદાની તારીખથી ૬ ટકા વાર્ષિક વ્યાજ સહિત વળતર આપવાનો હુકમ કરેલ છે.જ્યારે હાલની વીમા કંપની તેમજ અપીલકર્તાઓ દ્વારા અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ છે, ત્યારે વાદગ્રસ્ત સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા, ઉચ્ચ ન્યાયાલયે વીમા કંપની દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલને રદ્દ કરી અને દાવેદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલમાં, નિર્ભરતાની ખોટ પેટે રૂ.૨,૨૫,૦૦૦/–નું વળતર કાયમ કરી, અંતિમ સંસ્કારના ખર્ચ પેટે વધુ રૂ.૧૫,૦૦૦/–ની રકમનો હુકમ કરવામાં આવેલ છે અને તે મુજબ સામાવાળા નં.૨ – વીમા કંપની દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર કુલ રકમ રૂ.૨,૪૦,૦૦૦/– વાર્ષિક ૬ ટકાના વ્યાજ સહિત અને તે રકમ સામાવાળા નં.૧ – મોટરસાયકલના માલિક પાસેથી વસૂલ કરવાની પરવાનગી આપીને મંજુર કરેલ છે.

૧૨. **પુત્તમ્મા અને અન્ય** [(૨૦૧૩) ૧૫–એસસીસી–૪૫] ના કેસના ચુકાદામાં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(૬)(૩)ને ધ્યાનમાં રાખીને કેન્દ્ર સરકારને અનુસૂચિ–૨ માં ફેરફાર કરવાની ફરજો આપવામાં

આવી હતી, પરંતુ તે આમ કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ છે.આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને કેન્દ્ર સરકારને હાલના જીવનનિર્વાહને ધ્યાનમાં રાખીને અનુસૂચિ–૨માં યોગ્ય સુધારા કરવા માટે ચોક્કસ દિશાનિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા.ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, જ્યાં સુધી આ પ્રકારનાં સુધારા કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, ૫ (પાંચ) વર્ષથી ઓછી ઉંમરના કમાણી ન કરતા બાળકો માટે વળતર પેટે રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/– (એક લાખ રૂપિયા પુરા) અને ૫ (પાંચ) વર્ષથી વધુ ઉંમરના કમાણી ન કરતા વ્યક્તિઓ માટે રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦/– (એક લાખ પચાસ હજાર રૂપિયા પુરા) નક્કી કરીને વળતર આપવાના દિશાનિર્દેશ આપવામાં આવ્યા હતા.

૧૩. **આર.કે. મલિક અને અન્ય** [(૨૦૦૯) ૧૪–એસસીસી–૧]ના કેસમાં પણ, આ અદાલતે અવલોકન કરેલ છે કે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(૬) હેઠળ અંદાજીત આવક રૂ.૧૫,૦૦૦/– વાર્ષિકથી વધારવી જોઈએ કારણ કે તે કોઈપણ ફેરફાર વિના તા.૧૪/૧૧/૧૯૯૪થી અસ્તિત્વમાં છે. **કિશન ગોપાલ અને અન્ય** [(૨૦૧૪) ૧–એસસીસી–૨૪૪] ના કેસમાં, મરણજનાર દસ વર્ષનો બાળક હતો, આ અદાલતે તેની અંદાજીત આવક રૂ. ૩૦,૦૦૦/– વાર્ષિક નક્કી કરેલ હતી.

૧૪. આ કેસમાં, અત્રે એ નોંધવુ જરૂરી છે કે, અકસ્માત તા.૦૬/૦૯/૨૦૦૪ના રોજ થયેલ હતો. વારંવારના દિશાનિર્દેશો

છતાં અનુસૂચિ–૨માં હજુ સુધી ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી. તેથી, કમાણી ન કરનારા સભ્યો માટે વાર્ષિક રૂ. ૧૫,૦૦૦/–ની નોશનલ આવક નક્કી કરવી એ ન્યાયી અને વ્યાજબી નથી.

૧૫. **પુતમ્મા અને અન્ય** [(૨૦૧૩) ૧૫–એસસીસી–૪૫], **આર. કે. મલિક અને અન્ય** [(૨૦૦૯)૧૪–એસસીસી–૧] અને **કિશન ગોપાલ અને અન્ય** [(૨૦૧૪) ૧–એસસીસી–૨૪૪] કેસોના ચુકાદાને ધ્યાને લેતાં, અમારો મત છે કે મોંઘવારી, રૂપિયાના અવમૂલ્યન અને જીવનનિર્વાહને ધ્યાનમાં રાખીને નોશનલ આવક વધારવા માટે આ એક યોગ્ય કેસ છે.તેને ધ્યાનમાં રાખીને, સામાવાળા નં.૨–વીમા કંપનીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ **રાજેન્દ્ર સિંહ અને અન્ય** [(૨૦૨૦)૭–એસસીસી–૨૫૬] ના કેસનો ચુકાદો વીમા કંપનીના કેસને કોઈ રીતે મદદરૂપ થશે નહીં.

૧૬. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે મરણજનારની વાર્ષિક નોશનલ આવક રૂ. ૨૫,૦૦૦/– (રૂપિયા પચ્ચીસ હજાર પુરા) ગણવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ. તદનુસાર, જ્યારે મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ–૧૬૩(ક) હેઠળના દાવાઓ માટે અનુસૂચિ–૨માં સૂચવ્યા મુજબ, લાગુ ગુણક '૧૫' સાથે નોશનલ આવકનો ગુણાકાર કરવામાં આવે છે, ત્યારે નિર્ભરતાની ખોટના રૂ.૩,૭૫,૦૦૦/– (રૂ.૨૫,૦૦૦/– x ગુણક–૧૫) થાય છે.

અપીલકર્તાઓ ફાઈલિયલ કન્સોર્ટિયમ માટે પ્રત્યેક રૂ.૪૦,૦૦૦/– તેમજ અંતિમ સંસ્કારના ખર્ચ માટે રૂ. ૧૫,૦૦૦/– ની રકમ માટે પણ હકદાર છે. આમ, અપીલકર્તાઓ વળતર પેટે નીચે મુજબની રકમ મેળવવા માટે હકદાર છેઃ

(ક)	નિર્ભરતાની ખોટઃ	રૂ. ૩,૭૫,૦૦૦.૦૦
(ખ)	ફાઈલીયલ કન્સોર્ટિયમઃ (રૂ.૪૦,૦૦૦/– x ૨)	રૂ. ૮૦,૦૦૦.૦૦
(ગ)	અંત્યેષ્ટિ ખર્ચઃ	રૂ. ૧૫,૦૦૦/–
	કુલઃ	રૂ. ૪,૭૦,૦૦૦.૦૦

૧૭. તદઅનુસાર, દાવાની અરજીની તારીખથી વસૂલાતની તારીખ સુધી ૬ ટકા વાર્ષિક વ્યાજ સાથે વળતર પેટે અપીલકર્તાઓ કુલ રૂ. ૪,૭૦,૦૦૦/– (રૂપિયા ચાર લાખ સિત્તેર હજાર પૂરા) મેળવવા હકદાર છે. વધારવામાં આવેલ વળતર અરજદારો વચ્ચે ટ્રિબ્યુનલના આદેશ અનુસાર વહેંચવામાં આવશે. સામાવાળા નં.૨ – વીમા કંપની દ્વારા અપીલકર્તાઓને તમામ વળતર ચૂકવવામાં આવશે, અને જેની પાસે અકસ્માતની તારીખે માન્ય ડ્રાઇવિંગ લાઇસન્સ ન હતું, તેવા ચાલક દ્વારા મોટરસાઇકલ ચલાવવામાં આવેલ હોવાથી, સામાવાળા નં.૧ – મોટરસાઇકલના માલિક પાસેથી તે વસૂલવા માટે વીમા કંપનીને યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરવા

છુટ આપીએ છીએ.

૧૮. તદનુસાર, ઉપર દર્શાવ્યા અનુસારના દિશાનિર્દેશો સાથે આ દિવાની અપીલ અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઇ હુકમ કરવામાં આવતો નથી.

....., ન્યાયમૂર્તિ
(આર. સુભાષ રેડ્ડી)

....., ન્યાયમૂર્તિ
(ઋષિકેશ રોય)

નવી દિલ્હી
૧૬ નવેમ્બર, ૨૦૨૧

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgements in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.